

«СХОЛА ВЭНГАЙТЫ»

як творчы калектыў, які дзейнічае ў рамках Таварыства «Вэнгайты» недалёка ад горада Ольштын была створана ў студзені 1994 года. У складзе групы - спевакі, акцёры, музыканты, мастакі, тэатразнаўцы і музыказнаўцы з 6 краін Еўропы. Схола займаецца рэканструкцыяй і ўзнаўленнем сярэднявечных богаслужбовых дзействаў, прэзентацыямі музычна-тэатральнымі, даследаваннямі традыцый богаслужбовых і пазалітургічных спеваў, антрапалогіяй культуры, а таксама адукацыйнымі праектамі тэатральнага, музычнага і мастацкага напрамкаў. Ад моманту стварэння Схола займаецца выкананнем найстаражытнейшых еўрапейскіх крыніц (рукапісы польскія, французскія, італьянскія, нямецкія). У рэпертуары Схолы 7 лацінскіх богаслужбовых дзействаў, якія з'яўляюцца канонам гэтага жанру. Гэтыя дзействы былі паказаны ў многіх краінах Еўропы і ў галоўных цэнтрах Польшчы. Злучыўшы творчыя сілы і вопыт акцёраў, спевакоў, інструменталістаў, тэатразнаўцаў, антрапологаў, мастакоў, мовазнаўцаў, літургістаў і прадстаўнікоў іншых спадарожных дысцыплін, калектыў выпрацаваў унікальны і аўтарскі выканальніцкі стыль, які абапіраецца на архаічныя і традыцыйныя тэхнікі музычна-тэатральнага выканальніцтва.

Выканання калектывам богаслужбовыя дзействы тэматычна ахопліваюць найважнейшыя падзеі царкоўнага календара: На Божае нараджэнне «Ordo Stellae», велікапосныя «Planctus Mariae» і «Ludus Passionis», велікоднае дзейства «Ludus Paschalis», старазаветнае дзейства «Ludus Danielis», прысвечанае Благавешчанню «Ordo Annuntiatione», а таксама св. Мікалаю «Miracula Sancti Nicolai».

На працягу многіх гадоў «Схола Вэнгайты» знаходзіцца ў пастаянным узаемадзеянні з праваслаўнымі супольнасцямі як у Польшчы, так і ў Расіі, Украіне, Беларусі,

Румыніі і Грэцыі, супрацоўнічаючы з такімі калектывамі, як румынскі хор «Byzantion» з горада Яссы і грэчаскі візантыйскі хор «Lykourgosa Angelopouloussa» з Афін.

У рамках пашырэння нашага дыялогу «ўсход-запад» на балканскія краіны, то ў 2016 годзе быў рэалізаваны праект «CRESTA 2016», сутнасцю якога з'явілася супрацоўніцтва і ўзаемаабмен з артыстамі з Сербіі і Македоніі, сумеснае даследаванне вытокаў царкоўнага мастацтва.

У гэтым годзе, працягваючы развіваць ідэю дыялогу, мы рэалізуем праект «CRESTA 2017 – мастацкае выканальніцкае падарожжа на памежжы культур Беларусі, Украіны і Польшчы».

Праект уяўляе сабой мастацкае даследаванне патэнцыялу сферы суіснавання культуры і ментальнасці заходняй і ўсходняй – абласцей пагранічных, культурна неадназначных, на якіх нацыянальныя культуры стагоддзямі перасякаюцца, уплываючы адзін на аднаго, падобна культуры візантыйскай і лацінскай.

Гэтым суіснаваннем з'яўляецца мяжа, якая праходзіць праз усю цэнтральную Еўропу з поўдня на поўнач (па-італьянску мяжа – cresta, адсюль і назва Праекта), што падзяляе тэрыторыі і культуры памежжа паміж уплывамі усходу і захаду. Адначасова менавіта гэтым шляхам праходзіў рух ідэй і формаў, такіх, прыкладам, як місія Кірылы і Мяфодзія. Гэтым шляхам вынікалі майстры мастацтва іканапісу, царкоўнага спеву, якія разам са сваімі вучнямі падарожнічалі з Канстанцінопаля і Тэсалонік праз македонскі Охрыд у Сербію, Румынію, на Русь. Ішлі далей, напрыклад, да храма Святой Троіцы ў Любліне або да царквы Дабравешчання ў Супрасльскім манастыры, упрыгожваючы храмы візантыйскімі фрэскамі і навучаючы царкоўным спевам.

Арганізатар:

Таварыства і Схола «Вэнгайты»

Schola
WEGAJTY

Партнёры:

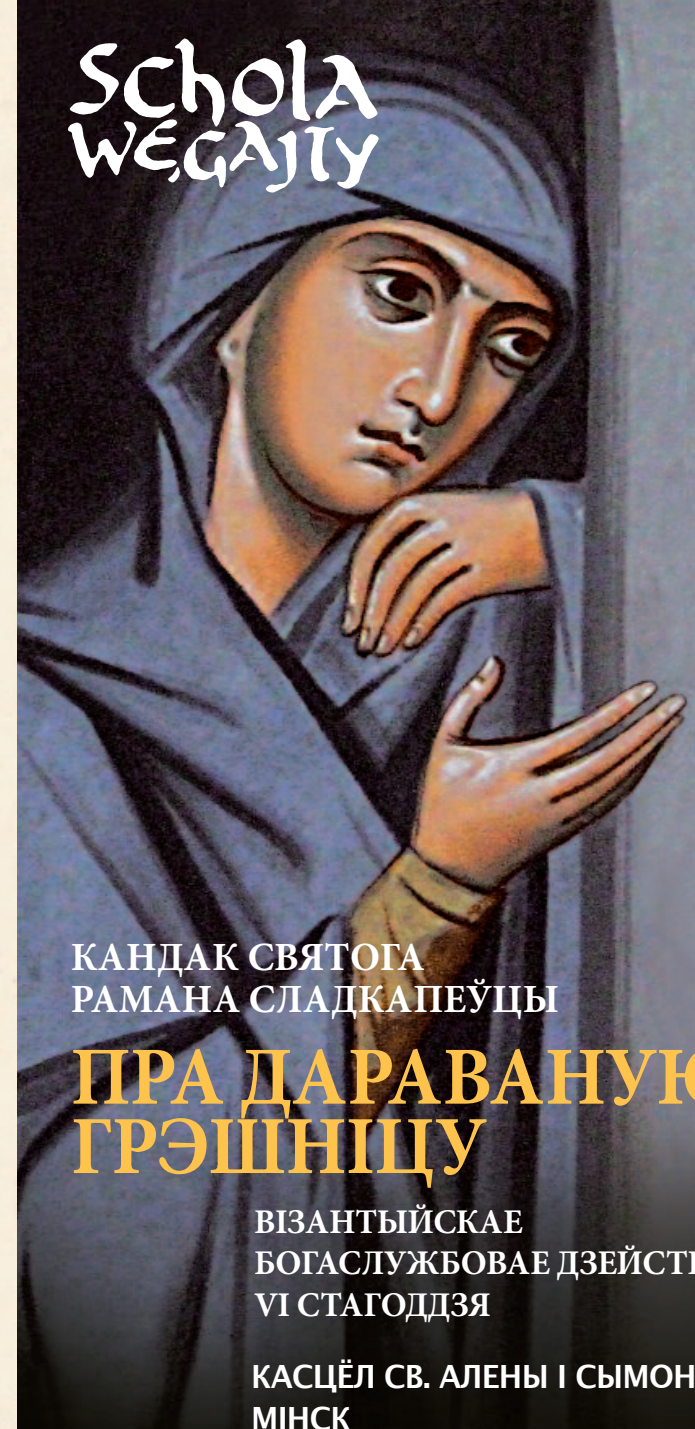
Парафія Рымска-Каталіцкая Св. Сымона і Св. Алёны ў Мінску
Брацтва ў гонар Віленскіх мучанікаў у Мінску
Інстытут Польскі ў Мінску
Музей малай бацькаўшчыны ў Студзіводах

Дафінансаванне са сродкаў
Міністра культуры і нацыянальнай
спадчыны Рэспублікі Польшча

Кантакты: scholaw1@wp.pl, www.wegajty.pl, +48600005251

Schola
WEGAJTY

КАНДАК СВЯТОГА
РАМАНА СЛАДКАПЕЎЦЫ

ПРА ДАРАВАНУЮ
ГРЭШНІЦУ

ВІЗАНТЫЙСКАЕ
БОГАСЛУЖБОВАЕ ДЗЕЙСТВА
VI СТАГОДДЗЯ

КАСЦЁЛ СВ. АЛЁНЫ І СЫМОНА
МІНСК

(НА ЗАВЯРШЭННІ ЛІТУРГІІ)
СЕРАДА, 07.06.2017
ПАЧАТАК А 19.00

СВЯТЫ РАМАН СЛАДКАПЕЎЦА

– аўтар песнапенняў, так званых кандакоў, якія дацяперашняга часу ўжываюцца ў Праваслаўнай Царкве. Нарадзіўся каля 490 года ў Эмесе (цяпер – горад Хімс у Сірыі), памёр каля 555 года ў Канстанцінопалі. Яшчэ перад падзелам царквы быў прызнаны святым. Гэты вялікі візантыйскі паэт займаўся творчасцю падчас праўлення імператара Юстыніяна I. Быў аўтарам шматлікіх кандакоў – царкоўных гімнаў, прысвечаных розным святым, асобам з Бібліі, а таксама асноўным падзеям царкоўнага году.

Узнікненне кандакоў непасрэдна звязана з развіццём формы літургіі ў 6 стагоддзі, калі царкоўная культура Візантыі дасягнула перыяду вялікага росквіту. Велізарныя па сваіх памерах святыні, такія як, напрыклад, сабор святой Сафіі ў Канстанцінопалі, павінны былі адлюстроўвацца ў прыгажосці богаслужэння.

Паняцце «кандакіён» першапачаткова азначала палачку, на якую быў намотаны пергаментны скрутак і з якім спявак на службе становіўся перад вернікамі. Зборнікі такіх кандакоў называліся «кандакарыямі».

Кандак з’яўляецца паэтычнай прапаведдзю, казаннем, напісанай на грэчаскай мове метрычнай прозай, якая выконваецца салістамі і двума хорамі антыфонна, г.зн. напераменку. Кандакі ўтрымліваюць асноўныя звесткі пра змест свята ці жыццё святога і заканчаюцца словамі, якія звычайна паўтараюцца ў канцы ўсіх наступных за імі ікасаў. Кандакі належаць да разрады так званых «іпакойных» твораў, г.зн. прызначаных для выканання паміж двума бакамі, з якіх адзін – у асобе спевака-саліста, які трымае ў руках скрутак «кандакіён» – прамаўляла страфу, а другі – хор – заканчвала яе прыпевам, які праходзіць праз цэлы шэраг строф на працягу ўсяго спеву. У набажэнстве кандак займаў месца на ўтрані па чытанні Евангелля. Каб надаць урачыстасці выкананню кандакіёна салісты (спевакі) узыходзілі на высокі амбон, які ў старажытных храмах (базіліках) змешчаны на галоўнай восі сабора. Спеву салістаў прыпевалі два хоры, якія знаходзяцца па двух баках амбона перад алтара. Спачатку выконвалася страфа-уступ, у якой выкладалася тэма казання. Уступная страфа завяршалася кароткім рэфрэнам, які пасля паўтараўся ў канцы кожнай праспяванай страфы.

Кандак мог мець ад 18 да 24 строф пастаяннай структуры,

у залежнасці ад колькасці складоў, месца націску ў вершы. Калі казаць пра гістарычны аспект развіцця кандакаў, то яны паўсталі са спалучэння Трапарыёнаў – кароткіх царкоўных спеваў, якія выконваліся паміж чытаннем Евангелля. Таму страфу кандака называлі «трапарыёнам», а часцей «oikoī», што ў даслоўным перакладзе азначае дом, пакой (адсюль італьянскае «stanza»). Першая страфа насіла назву «кукуліён», што ў перакладзе абазначае шапку, капюшон. Наступныя строфы спадкавалі будову кукуліёна. Кожная страфа завяршалася рэфрэнам, часцей за ўсё такім жа самым для захавання паэтычнай аднастайнасці. Пачатковыя літары строф стваралі акраверш – часта імя аўтара.

Святы Раман Сладкапеўца пераняў дадзеную форму паэтычнага выказвання ад сваіх папярэднікаў канца 5 стагоддзя. Характар кандакаў можна вызначыць як лірыка-драматычны, бо ў іх утрымліваліся элементы апаюдальныя. Асобныя часткі кандакаў маглі быць пабудаваны ў форме дыялогу, які часам быў насычаны драматычнай экспрэсіяй.

ГІСТОРЫКІ ТЭАТРА

часта бачаць у кандаках першаэлементы хрысціянскага богаслужбовага дзейства. Менавіта таму «Схола Вэнгаіты» як творчы калектыў вырашылася на даследаванні і інсцэніроўку аднаго з іх. Быў абраны кандак, прызначаны для Серады Страснога тыдня, які распавядае пра раскаянне блудніцы, набыццё гэтай грэшніцай алею і міры, пра яе сустрэчу ў доме фарысея Сымона, намазвання аляям стоп Ісуса, адхіленне прэтэнзій фарысея Ісусам і адпушчэння грахоў. Каб наблізіць слухачам прыгажосць паэзіі святога Рамана Сладкапеўца, мы адважыліся на пераклад гэтага гімна на польскую мову. Гэту працу ўзяў на сябе Мацей Казінскі з Прошавай – музыкант, мовазнаўца, перакладчык, удзельнік групы «Схола Вэнгаіты».

АРЫГІНАЛЬНАЯ МУЗЫКА КАНДАКА

не захавалася да нашых дзён. Вядома, што мелодыі класіфікаваліся адпаведна з сістэмай гласаў, якіх у візантыйскай мадальнай сістэме было восем. Мелодыя канкрэтнага песнапення магла стварацца адмыслова – і тады называлася «ідыёмелон», але паэт мог выкарыстаць мелодыю ўжо існуючага казання, падаючы ў тэксце свайго кандака спасылку на яе назву – «прасамеон». Вядома, што само слова «меладос» пазначала адначасова аўтара слоў і музыкі. Першыя нотныя рука-

пісы візантыйскага паходжання з’яўляюцца ў X стагоддзі. Але ў пазнейшых рукапісных крыніцах захаваліся пазнакі адносна спосабу выканання кандакаў часу св. Рамана Сладкапеўца.

МАРЦІН АБІЙСКИ

– доктар багаслоўя, спявак, музыказнаўца, выпускнік грэчаскіх навучальных багаслоўскіх і музычных устаноў, аўтар грэчаска-візантыйскай музыкі, створанай для польскага тэксту Акафіста Багародзіцы (тэкст напісаў Юзаф Май) напісаў новую візантыйскую музыку да гэтага забытага старажытнага тэкста – кандака пра пакаянне грэшніцы.

ПРЭЗЕНТАЦЫЯ АБНОЎЛЕНАГА КАНДАКА

адбылася 14 кастрычніка 2016 года ў Пакроўскай царкве ў горадзе Бельск-Падляшскім (Польшча) пасля вячэрняга богаслужэння на свята Пакрова Багародзіцы. Сімвалічна, што менавіта ў гэты дзень царква ўспамінае і св. Рамана Сладкапеўца.

ГРУПА СПЕВАКОЎ

якія выконваюць сёння гэты кандак, складаецца з удзельнікаў Схолі Вэнгаіты і праваслаўных спевакоў з Польшчы (Беластока і Бельск-Падляскага).

ВЫКАНАЎЦЫ:

Марцін Абійскі, Марцін Борнус-Шчыцінскі, Адам Цудак, Мацей Казінскі, Марцін Мальш, Ян Вольфганг Ніклаўс, Сергій Петрычэнка, Роберт Пажарскі, Павел Шчыцінскі, Фрыдэрык Войда, Святлана Буцкая, Агнешка Краеўска-Вярэцка, Моніка Паснік-Петрычэнка, Дарафей Фіёнік, Максім Фіёнік, Кшыштаф Стадніцкі, Тамаш Суліма, Анна Фіёнік, Ніка Юрчык

Пераклад: Мацей Казінскі

Музыка і музычнае кіраванне: Марцін Абійскі

Сцэнаграфія: Малгажата Джыгадло-Ніклаўс

Мастацкае кіраванне: Ёхан Вольфганг Ніклаўс